„ЗАСТАВА“ излази трипут недељом средом, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
за целу годину . . . . . 12 фор.
за пола године . . . . . 6 „
за четврт године . . . . . 3 „
за један месец дана . . . . . 1 „

за Србију:
(у сребру)
за годину 120 гроша, на пола године 60 гроша, а на четврт године 30 гроша чар.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по количини врста лист места које заузимају из оваких ситних петит слова, и за сваку врсту плаћа се увек по 6 новчића, а за жиг сваки пут башка по 30 новч.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „Заставе“ у Нови Сад, у кући под бројем 11 и 12 у дунавској улици.

Рукописи не враћају се натраг.

БРОЈ 151. У НОВОМ САДУ, У ПЕТАК 22. ДЕЦЕМБРА 1872. ГОДИНА VII.

„НА ПОЧЕТКУ НОВЕ ВЛАДЕ.“

По наименовању Славија за министра-председника изашла је у Пешти безимена мађарска брошира под насловом „Uj kormány kezdetén“ (На почетку нове владе.) Брошира је у посвећеним мађ. листовима оглашена као дело знатнијег Мађара, може се дакле сматрати као израз мисли, које у мађарским, а нарочито у владајућим круговима све већма корена ватају. Писац брошире даје новој влади, или боље рећи новом министру-председнику савета. Нас занимљу особито оне мисли, које се односе на питање о „народностима.“ Ту је да најблажије рекнемо, безобразлук мађарски вршак свој достигао. Кад кажемо мађарски, ми би радо изузели сам народ, или већину народа, али нисмо ми криви, што је мало Мађара, који у погледу немађарски народности другчије и боље мисле, а још ји мање, који имају воље или смелости, таке фанатике мађарске сузбијати, и немађарским народностима бар наду улити, да ће доћи поколење, које ће бити справедљивије, правичније.

Ми ћемо у кратко извести, шта писац о питању „народности“ пише.

Он се баца каменом и на самог оснивателя мађарске државе, Стевана I. замерајући му, што је имао и прогласио погрешну мисао, да је слаба и трошна држава од једног језика, и једнаки обичаја; та се мисао, вели, сад после тисуће година освећује. Данас би вели мађарски народ у гомили становао не само на Дунаву и Тиси, него кад помислимо на доба Хорвата и Зринија, такође у двема посестримским домовинама, у Хрватској и Славонији. Извесно је, да се сад мађарски политични народ састоји из више мањи већи племена, или народности. Државотворни, одржавајући, и уједно културни елеменат у нашој домовини је мађарски. Ово не смемо, вели писац, ни за тренутак изгубити из вида, ако ћемо не само наше одношаје да ваљано пресудимо, него да на основу тога осигурамо такође будућност домовине, или да утемељимо основна начела народносне политике, које ћемо се држати. Немце истина признаје писац такође за културни елеменат, или ји је вели мало, и раштркано, и највећма се приближују мађарима. Мађари и Немци, вели у савршеној су већини према осталим народностима. Свеславенска је мисао и тако сан, вели писац, и наши честити горњоземни „тотови“ — изузимајући неколицину лукави спекулирајући свештеника и учитеља — не истоветују се ни са Чесима, ни са Пољацима, ни са Русима. Остају Србохрвати и Власи, и према овима стоји мађарска савршена већина у границама и ван њи. Не може дакле бити речи о непосредној опасности, коју би ваљало оружијем удаљити. Цело становништво подунавски кнежевина може слободно покушати помоћ својој ердељској браћи Власима, за које се безобзирно каже да су угњетени; и Србија може покренути сву војску за рад банатски Срба за које се такође будаласто каже, да су згњечени. Таки од трезвености ти мали држава и онако неочекивани нападај лако би сузбила са војском из властити људи, Русија би њи истина потајно подпомогла, на и ове би надбили својом властитом снагом; у отвореном пак рату не би сами стојали напрам Руса, ово је таки европски заплет, који не треба да разлажемо овде где је реч о свом унутрашњем уређењу. Овим смо, вели даље писац само то хтели доказати, да се нема ни у што узимати опасност, која би од народности непосредно грозила, и да по томе, сазнајући своју снагу нисмо принуђени отрпити, или без прекора у џеп метути ма какву вику долазила она из нутра као притворна жалба или као претња од доњег Дунава.

Имамо дакле право, а и времена, и начина, да наше унутарње одношаје сасвим по потреби, и целисходности, уједно пак и лојалном слободоумности уредимо.

Зависи само од снаге и трезвености владине, и ову треба она да употреби за рад своје важности, и државног достојанства, да агитације Хурбански „тоцки“ попова горе, „влашка“ дражења у Ердељу, и Милетићевске агитације у јужним покрајинама не трпи.

Влада има снаге, само да се неда застрашити. Ваља да желимо свима сугрђанима једнака права, али не можемо допустити, да се на име народности деле привилегије. То је пак била досадања политика. Што се већма ко тужио на угњетење од стране туђе народности, то је више учествовао у претежним добитима како лично, тако и у погледу народности.

То је била, вели даље писац, политика ућуткања, а не политика права. Комотније је до душе нападачу кост бацити, него обалити га. Но то само донде користи, док се дотични с тим задовољава а ако више заиште, ако и све наше зажели, морало би му се дати, јер смо издали слабост своју при замазивању зуба.

Није ли била постидна комедија она конференција горњоземски „тотова“ у Пешти у којој су учествовали и неколико кратковиди земаљски заступника, кад су са више добре воље него памети, а са најмање права, великодушно признали поравнање од год. 1867. За л' то није закон или шта значи чл. XII. год. 1867? Како смо се ограђивали кад су Чеси готовост показали, да накнадно одобре дуалистичну државну форму. Или закони према нашим „тоцким“ оцевима отачбине имају мање обвезне снаге?

Захтевања „народности“ само су врло малим делом оправдана; но народности, као народа веће мање гомиле не би ни тражили више, то су само неке коловође, који или неки велика лажна мисао руководи као н. пр. сањарија свеславенства, или јужнославенства што би се још опростити могло; или себичност, да се тиме користе.

Који су то народносни захтеви?

Ако су то, да свака народност свој језик једнако неговати, и њим се слободно служе — то изволите. То није захтев народности, то је право обште слободе. То је дужна држава, и влада и без захтева дати, шта више тим треба народностима на сусрет изићи. Но питање је, до које границе?

Државни, владин, и по томе и научни језик у Мађарској је мађарски језик. Од тога се неможе ни за длаку попустити, то народности немогу искати, не само по праву, него и по трезвености. Све дакле, што припрема за државну службу, или за науку, која ће се у држави неговати, мора бити на мађарском језику. Ово важи за научно и вештачко свеучилиште све до гимназије и реалке, са овима заједно. Што је изпод тога, то се може мењати по народности, т. ј. грађанска и народна школа . . . .

Ако се мађарски, ма и туђег језика грађанин не задовољи тиме, да у Мађарској слуша више науке или политехнику, нека му се даду повремено стипендије, као што се дају ма кога језика младићима, па нека слушају н. пр. Срби филозофију у Београду, ако могу, а „Власи“ политехнику у Букурешту ако је тамо нађу; нека могу ићи, не треба се бојати духа, који би унели, јер ће тај у практичном животу изчезнути“, али „тоцко“ свеучилиште, српску политехнику, „влашку“ академију не можемо основати, јер у Мађар-Орсагу нема „тоцког“, српског, „влашког“ орсага.

Помађарити неможемо Мађарску, али није ни нужно. То је у старо доба лакше могло ићи, сад би био залудан покушај, ако би било боље, да у потиско-дунавској држави гомила једне народности станује. Но да се сваком прилика даде, да се може изобразити за науке, званија, и т. д. треба да се учи мађарски језик у свима народним (основним) школама.

Ово је у изводу, што се у тој брошири пише о народностима.

Из ове брошире види се, да Мађари — они, који исте мисли исповедају — мисле, да су на коњу зато, што ји с једне стране монарх, с друге стране Бизмарк глади. Мађарска охолост, са чивутским безобразлуком, и немачким лукавством здружена, мисли, да ће све савладати. На што се циља, кад се иште да се немађарским народностима не даду средње школе — гимназије, реалке — него само основне и грађанске школе, а и у овим да се и мађарски језик предаје — то је очевидно. Видимо, да се нешто од тога већ и усваја, јер тако звани „наставни савет“ већ предлаже, да се у вишим гимназијским разредима предаје искључиво мађарски, а само у нижој гимназији по потреби и на другом ком језику. Тим се обара и сам постојећи закон о тако званој „равноправности“ народности, по ком је држава дужна, у дотичним покрајинама основати средње школе на дотичном народном језику. Како исти суди о „уступкама“ немађарским народностима, може се и отуда видити, што заиста безазлену, и од неки више ad usum (на употребу) Лоњаја приређену или примењену конференцију Словака у Пешти назива „комедијом.“

Што се писац брошире позива на то, да је мађарски елеменат установио, створио угарску државу, то ваља приметити једно, да је мађарски народ основао феудалну државу, која је године 1848. престала, а друго, да је то историјско начело у опреци са равноправности, и то не само народном, него и грађанском, коју и сам писац уважава; напоследку да што су једни догађаји основали, могу други изменути.

Писац каже: да „тоцко“ свеучилиште, српску политехнику, влашку правну академију и зато не могу основати, што у „Мађар-Орсагу,“ нема „тоцког,“ српског, и влашког „орсага.“ Но што још нема, може бити, а напоследку не мора у једној држави бити више држава, да буде свеучилишта, политехника, и правни академија на више језика; за то је доста, да има више народа, или као што се каже, више народности, а да то има, и сам писац признаје. Речени заводи нису за државу, него за људе, од који сваки имају своју народност за народе. Наравно, кад језик који нема у држави политичне, јавне важности, од мање су потребе или успешности и свеучилишта, и академије, и т. д. за дотични народ, или и за дотични предавни језик — али за то и тражимо политичну равноправност немађарски народности и језика,

ПОДЛИСТАК.

ПРИЈАТЕЉСКА ПИСМА.

V.

Драги пријатељу!

Заиста право велиш у твоме последњем писму, да је врло благодаран посао, расматрати јаван живот нашег народа на овој страни, и да је права благодетна роса, која пада у виду резултата таког посматрања, на родољубну душу. Казао ко што му је воља, тек данашњи дани, или боље, невоље, које данашњи дани нанеше на врат нашем народу, могу се узети као мерило душевне снаге народне и родољуб српски мора се радовати, видећи где то мерило не само да показује величину те снаге, него стоји и као необорив доказ, да морају наићи бољи дани.

Погледај само около себе по народу нашем. Толики притисак од „горе,“ па народ, нит се погну нит се с' места крену. Стоји као стена на обали морској, те мирно равнодушно гледа и дочекује запенушене вале, бесомучног мора насиља. Никоме ни бриге, што се раздиру делатори на све стране у зноју свога лица, не би ли бар који камичак од те сталне стене одронили. Сва мука у залуд. Па и осамдесетодневно комесарство! Кукољ се од шенице давна већ оделио; ту није требала помоћ комесарова. Ми смо познавали све оне, који „метанишу“ сваком „подобију,“ било од злата или позлаћено, или ма имало и само ту моћ да позлаћује.

Заиста значајни, и пуни науке дани!

Ја сам љубопитан само на то: шта ли ће се рећи сад у табору из ког се влада над нама? До сад су могли варати и себе и свет, да је делаторска чета *војска*, а Домње-Мургул да има уза се велику *странку* у народу, ако баш и не *већину* народа, како се затицао „русом главом“ својом! (Чудим се да за његову главу не веле да је панславистичка, кад је глава *руса.)* Данас више не могу варати тим ни себе ни друге. И они су морали, хтели не хтели видети: да се делаторска „војска“ састоји из неколико вуцибатина, којима се придружио по неки дезертирац“ из редова народа; морали су видити да је Домње-Мургул саморана одсечена клада, око које само неколико црни гладни гавранова облећу, као око неке лешине. Нико из народа не приступа близу; а и ко би се изложио кужном смраду том?

Видиш, и ја сам сам неко време био против комесара. Љутио сам се, што се не поштују земаљски закони, и у томе сам био и сметнуо с ума корист нашу за тренутак. Сад пак увиђам, да сам био забасао. Ми, народна слободоумна странка српска, ми ваља да смо задовољни, са гледишта користи народне. Наш народ није пропао са лица земље, ни под грђим ударцима судбине; не ће га много уназадити ни ова сметња, која му су сад ставља на пут напредовања. А корист, коју имамо од комесарства, није незнатна. Она је у скојим последицама много већа и замашнија, него што изгледа на први поглед.

Замисли сам цео положај наш. Организована чета морални пропалица клепа с дана у дан, да већ свету уши заглуну: како народна странка упропашћује народно имање, како иде и ради на пропаст народа, како је састављена, из неколико „усијани глава,“ те како су ове узурповале, — не знам какав положај, те отуда „тероришу“ народ — сиромашан! — и како је народ с њима и т. д. па га само треба ослободити од тог тероризма, и — одмах ће почети падати целом народу печене шеве у уста, као што њима пада „мана“ диспозицијони фондова.

Па шта смо дочекали да у том погледу видимо? Ми, ништа ново — свет? Но, свет је добио прилику да се увери на делу, од каквог је квалитета делаторска чета, каквог ли уплива у народу има Домње-Мургул. Делатори ударише у сва клепала и све таламбасе свог беснила; агенти се развитлаше и опет на све стране, а резултат? Резултат је био: да је цела снага којом они располажу, цела њихова војска развила своје редове и en plain parade продефилирала испред комесара. Што их је било изишли су. И ко је имао своје очи, могао је видети, колика је то чета. На прсте си их могао избројити. Домње-Мургул са три четири калуђера; митровачки „мудрац“ са познатом пазовачком четом, сви из реда у прној униформи; неколико браће им по грамзивости (не по Христу) или по глупости и подлости из Баната, и три четири јадника из Ирига. То је уз познате тестебаше делаторске, цела им војска. А кад би човек могао сваком загледати у дубину душе, и у дела до сад, можда би још код гдекојег нашао сродни ствари онима, са којих један од иришке компаније њихове војске, сад седи у — ладу. Ето ти онда одгонетке њиховим побудама.

Није ли то повољан резултат по нас? Истакли су сами ништавост своју на видело. Цела „војска,“ цео тај „народ,“ који је по казивању њиховом уз њих; броји — *неколико* попова и калуђера! Бадава је комесар десет недеља очи бечио изгледајући на тај њихов *народ*, на њихову „странку;“ могао је дочекати пре, да му очи побеле од изгледања, него да *види* тај народ њихов. А како га и може видети, кад га — нема! Ко је још и чуо: да има где год делаторског, шпијонског народа? Етнологија ни историја не познају таквог народа.

Да мој пријатељу! велика је корист поникла за нас из доласка комесаровог. Ја сам уверен, да се делатори у дну оног места, где у други људи душа стоји, кају, што су ствари довели до овог облика; сад су демаскирани, здерали су сами себи образину с лица. Свет је сад могао прозрети сву мрежу лажи и клевете, којом су они хтели ловити у води, коју су најпре истим средствима замутили.

А влада и они кругови, који су им овде радо помагали, пожњела је срам. Свет видећи како ствари стоје, пита се: имају ли памети они људи, који се дају тако за нос вући, од неколико лажова и морални пропалица, као што су чланови делаторске чете? Какви су то државници, који се дају тако лако навести на лед бламаже. Или ако није тако: онда су то државници, који друге цељи, тако изрешетаним покровцем пробијају. Свет се пита: Какав је управо повод, шта је узрок, да ти државници тако гоне народ српски, кад се види, да овај поштује законе земаљске и тежи свом културном развитку, у чему би га свака влада, по *дужности* својој, још помагати морала, место да му смета?

А верујем, то није мала корист по нас. Већ сад можемо забележити неке случајеве сатисфакције у том погледу. Сами они органи, који су нас пред светом црнили и облагивали, помажући плановима делаторске чете, сами ти органи сад већ — на своју сопствену срамоту — морају да лижу, где

од те тражбе не ћемо одустати мађарској народности за љубав.

Држава се може звати мађарским именом, премда и то само у мађарском језику, али зато не мора бити само мађарска, са искључивим мађарским политичним и културним значајем. Ми нисмо дужни признати ту искључивост мађарске народности, и мађарског језика, нити ћемо је и кад признати, а дао Бог око 3. милијона Словака и толико Романа од сад не ће се ни политично ни културно помађарити дати.

Што писац говори о мађарском елементу као одржавајућем државу, то ову материјално одржавају и немађарски народи, а што јаван живот носи мађарски значај, то је баш она неправда, и оно насиље, на што се тужимо.

Што се културе тиче, ту мађарима не ћемо да кажемо по квантитету (количини), али по квалитету (каквоћи) нису далеко утекли од славенски народа у земљама уг. круне, а и што су, није ни чудо, кад усредсређену државну власт на корист своје народности употребљују, и заједничке државне изворе изцрпљују на своју академију, своје позориште, свој музеј, своја свеучилишта, своје веће школе, и т. д. што је опет она неправда, на коју се тужимо.

Иначе баш кад би с културне стране ствар узели, онда мађарски народи најмање имају узрока, хтети се у мађарску народност прелити дати. Мађарски је језик и формално, и материјално сирома за литературу, и културу, и кад би н. пр. славенска племена већ морала, што не ће бити, своју културу другом заменити, или каламити, то не би била мађарска култура, и литература, него каквог већег, на последку пре и великог немачког, него омањег мађарског народа. Нек дакле своју културу за себе задрже: ми је не требамо.

Писац вели: борбаће стишати се и престати, а зато вели, не треба ништа друго, него од стране државе и владе правда и енергија. И ми ништа друго не тражимо. Но само што смо искусили, да Мађари за правду имају две мере, једну кад себи, другу кад другима мере. Кад је бечки германизам притиснуо, онда су осећали неправду, што су државни чиновници Мађарима немачки судили, и искали, да хиљадама становника уче језик чиновника, а не да ови уче језик милијона људи; сад пак под изговором, да је немогућа у држави управа и суђење на више језика, мађарски за једино спасавајући проглашују. Енергија без правде, зове се сила, и то проста, груба, често брутална. Та се противу нас употребљује.

Сила не води миру. Ма колико сила притискивала, у иоле животном народу остаје нешто, што се истиснути не да, што се истина збије унутра, али да кад тад, у згодним околностима,, избије, и себи пут пробије.

Што писац говори о снази мађарског народа на све стране — то је само за смеј, и показује само меру таште охолости.

Не знамо у колико ће министар-председник уважити савете писца брошире; но како данас ствари стоје, крма није у рукама владе, па и Славија не; сад је крма у рукама деаковог клуба, или још боље

су пре пљували. Ево сад констатују да је *лаж*, и да су и *сами лагали* кад су трубили по свету: да Милетић, да народна странка арчи народна добра у опште, а на политичке цели особено. У органима саме странке, која влада, могао си пре неколико дана читати, *да су таки гласови пука измишљотина*. Ми пак додајемо: — најплоднија клевета, која показује с каквим је несрећницима спрегла странка што влада.

Ја не знам, а нисам ни надлежан судити: какви су рачуни Чарнојевићеви, о руковању даљским добром народним. Тек у листовима владине странке читам: да је грдна разлика између дохотка под његовом управом и онога, које показују пређашње калуђерске управе. Ми дакле и ту имамо корист од комесарства, јер да он не дође, морали бисмо још неко време бити изложени клеветама и с те стране, по што није још време да Чарнојевић полаже рачуне, и како опште ствари стоје, нема изгледа, да би брзо дошло.

Ти дакле видиш, да је по нас велика корист што је ток опште ствари узео оваки правац; непријатељи народни и наши, раде и против своје воље у корист народу и нама, који као верни чланови његови уз њега стојимо. Народ је опет дошао у прилику да покаже своју душевну снагу, и он је показао, јер га сила и притисак ни збунио није, а камо ли да га је окрњио или преломио. Уз то је још и та корист, што се већма одлучио олош од њега. Ми имамо ту корист, међу другима, што и наши начелни или лични *противници — ако их има* — Виде јаз пропасти у који би запали, да су ради лични или начелни диференција скренули у онај табор. Наша корист лежи у томе; што делаторска чета сама себи гроб копа.

рећи, у рукама невидљиве владе, која се састоји из неколико чланова деакове странке. Ова ће сад тим свирепија бити, што је и у деаковој странци раскол настао. Ми пак имамо ту сатисфакцију, да они, који су на то смерали, да ербску народну странку поцепају, и разпрште, сад се сами распадају, и падају сами у јаму, коју су другима копали. Иначе је Угарска сасвим на путу старе Пољске. Мађари на Немце у обште. на Пруску особито наслањајући се, и у Бизмарка вере имајући, заборављају, да се Пруска негда чинила и пријатељица Пољске, док једно јутро није се обелоданила као пријатељица Русије, у утакмици деобе Пољске.

У НОВОМЕ САДУ 21. дец.

У своме чланку „Наша алијансија с Пољацима“ доноси „Политика“ у броју од 17. о. м. између осталога: „Интереси галичког, пољског и чешко-моравског народа увек су били једни исти и увек ће остати идентични; а ти су: решителан отпор против турбулентно јуришеће или кришом увлачеће се ферманизације; оснивање и осигурање народне ексистенције и народног развитка преустројивањем таких органичких институција, које су прошлошћу, желаном и ишчекиваном будућности праведно условљене.

Тако је везан, тако је општи интерес за галичке Пољаке, као и за чешко-моравске Словене, да се обадвама тим досад неправедно притиснутим народима једна и иста спасителна мисија намеће, а та је, да се и ти мали народићи једанпут до равноправности са великим и сад моментано владајућим народима у известности доведу. — Са та обадва гледишта изалазећи подаје се галичким Пољацима та срећна прилика, да се свом снагом, свим могућим отпором уважању новог *изборног реда*, које на ништа, до на уништење Словена иде, одупру. Тај изборни ред грози заиста једнаком опасношћу за народносну ексистенцију галичким Пољацима, као год и чешко-моравском народу. Политика опортунитета, активна опозиција уништује обадва подједнаким начином са лица свог рођеног земљишта. Ту лежи конгруенција народних и политичких позиција обадвају народа, ту у унутарњим основима, из којих ће галички Пољаци на далеко и на широко своје савезнике у табору државоправне опозиције тражити, чега ради ће онда најпре алијансију с нама склопити. —

У Пруској је министарска криза тако тихо, тако постепено окончана, како се само са стране строго конзервативних, миродушних стихија желети може. По царском ручном писму, кога смо у прошлом броју стопштили, *Бисмарк* је дакле коначно од звања министра-председника отступио и тиме сву одговорност за посљедице од те кризе на себе примио. „Пров. Кореспн.“ у једном свом повећем чланку наглашује, да Бисмарк тиме, што је само од посала унутрашњих одступио, никако неје и свој коначни уплив у вођењу целокупне државне ствари напустио. Бисмарк је, вели, то само учинио, што неје већ могао те силне послове у строго унутрашњим државним стварима да отправља, да без неког недостатка обавља, а у самој ствари, у руковођењу и управљању цекокупне извањске и унутрашње државне пруске ствари остаје Бисмарк онај исти, који је и до часа формалног свог отступа био. —

Тежње за уједињењем немачких слободоумних стихија претрпеле су већ два удара; јужно-немачке државе изјасниле су се већ за потпуно и коначно одцепљење у стварима поштанске управе. Бисмарковим Немцима да како не иде то у рачун; они већ у том клицу и нечег већег опажају. И већ је изашла званична наредба у томе погледу, па либерални јужни Немци у часу муком замукоше. Тема пак сама тек сад излази на дневни ред, и Бисмарк се већ из петних жила упиње, да томе резерватном праву јужних Немаца на пут стане. И тако као да је кнез Бисмарк своју жељу погледом на раширење државне компетенције и на укупно грађанско право сасвим испуњену дочекао. Баварска и Виртембершка уздржаху се засад од приставања уз највиши државни суд, дочим Саска само условно гласаше. — О новом уређењу окружија јавља „Пров. Кореспн.“ да је министар унутрашњих послова, коме је у погледу тога већ налог издат, дотичне и нуждне мере и наредбе учинио. Председнику владе уступиће се спровађање тога целокупног закона. Председник је владе пак у том случају и као највиши председник. Први су почетци тога огромнога посла већ учињени, а и надати се је, да ће после коначног спровођења тог најновијег закона о преуређењу окружија Пруска сасвим нов вид добити. —

„Вјестник Европи“ главни орган тако зване западне странке у Русији, обнародовао је читав низ чланака под насловом „Источна политика Немачке“. Агресивно поступање Немачке од последњега француског рата задаје бригу поменутоме листу, који не може равнодушно да гледа на судбу аустријских и турских Словена, па и самих Пољака у Познањској и западној Пруској. — Но тежња руске политике, по истоме листу, мора опет бити да се Турска одржи. Прави интерес Русије у Турској лежи у томе, да се Турска претвори у конфедерацију појединих хришћанских народа под врховном влашћу султана. Није вероватно да ће сви Словени у Турској устати на оружије, ако се Турска доиста буде склонила на попуштања у самом делу, што Русија при непосредној близини велике словенске државе с поузданошћу може очекивати. У осталом непосредно уплив Немачке у самој Турској није опасан, али је свакојако опасан у Аустрији, а чрез ову и у Турској. „Докле год у Аустрији узвлада дуализам“ каже се у поменутом „Вјестнику“ даље, „а то је да се Словени притискују, дотле ће и распростирање власти Угарске над суседним земљама бити идеал свију велико-Немаца“.

У *Бечу* ће као да још дуже времена тако немила афера грамонтова на површини политичке дневне дискусије остати. У конвенту дементовања, кога у име пресбирова бечки листови навађају, мешају се већ и француски гласови и један од тих „Деба“ пориче, да је, као што се је из Бечa инспировало, Аустрија икада и помишљала на склапање алијансије какве са Француском против *пруско-руских* политичних тежња, али да је мање још активну какву политику на око узимала. — Осим тог листа има их још сијасет других, нарочно бонапартистичких, који сасвим уз грамонтову партају пристају, и то тврђење истичу, да је заиста царска влада у лето године 1870., кад јој је Пруска рат објавила, пуно право имала на савезничку помоћ страних држава, нарочно на алијансију и помоћ Аустро-Угарске рачунати, и да је само вероломни прекршај тврдо задате речи несретан окончак рата проузроковао. „Патрие“ тврди шта више, да је Аустрија Француску још 19. јула 1870. год. изриком уверавала, да ће јој оружаном силом у помоћ притећи; а „Преса“ додаје томе, да су та уверавања од стране Аустрије у једној бајстовој депеши на кнеза Метерниха стигла. —

Из хрв. славонске војене крајине стижу непрестано грдне и велике тужбе против крајње немарности у продаји не само крајишких шума, но и крајишких шумских сегрегација. Па и неје чудо; не каже ли то на чисто и сама шумска афера. Та се игра отпочиње не само у шумама петроварадинске, бродске и градишканске, но и у шумама оточке и личке пуковније. Свуда се туд запоставља интерес сиромашких крајишника очито протусловећим интересима страним. —

Наравно, да би они себи гроб ископали и без ове ситуације, коју су за наш народ створили или створити помагали, али би требало да прође дуже времена. Овако су брже свој посао свршили, и могу се спремати да запевају тужним гласом песму: ала наше за мало бијаше!

За цело имаш право што си се удубио у проучавање нашег стања. Оно се само на први поглед чини сувише рђаво; кад се дубље посмотри, ми немамо ништа жалити. Из овог процеса у развитку нашег народа понићи ће многе и велике користи. Тако ја већ видим, да је Домње Мургулова политика ужегла свећу калуђерштини код нас. Људи, који живе за науку, ваља да бележе све појаве калуђерског живота, јер је калуђерштина стала на стазу, која ће је одвести са овога света у — историју. Веруј ми, ово витлање Домње-Мургула и његових „верних“ примакло је за читав век ближе остварење једне од топли жеља прави родољуба наших. Калуђерштина се сама сарањује, и гробар јој је — сам данашњи вођа њен. То му је једна заслуга међу толиким покорима, која ће му осигурати трајни спомен у повесници нашој, али — слично Иострату ефесцу, који је запалио храм артемидин.

О јерархији што ме питаш, односно о томе: ко ли пије а ко плаћа на томе пољу — што ти велиш да би рад био знати, можда ћу ти писати други пут. Данас буди и са овим задовољан и сматрај ово писмо, не толико са његове апсолутне вредности, колико са стране добре воље, коју ти вазда на сусрет носи

Твој пријатељ

Јогуница.

ОДГОВОР,

КОЈИ ЈЕ ВЛАДИКА БЕНГЕЛАЦ ЗЕМ. ВЛАСТИ У ПОГЛЕДУ ШКОЛА ДАО.

Бр. Е. 577. III. 110. —

Славно ц. кр. XXIII. инфант. дивизионо, војено заповедништво!

На високохваљени допис од 19. (31.) окт. т. г. G. V. U. бр. 298. као одговор на моје одговорно писмо од 9. (21.) окт. т. г. Е. 517. — III. — 93. част ми је сљедеће службоуљудно одговорити:

У погледу прве примедбе на мој свештенству у крајини од 9. (21.) окт. т. г. издати налог, по коме свештеници од државе постављене надзорне органе, док год исти границе закона прекорачивали не би, ни словом ни делом сметати не би смели, да тај налог већ и из тога разлога, што се њиме индивидуалној судби свештенства оставља, не би био кадар одлучити, кад су границе законитог надзора прекорачене, узимам слободу одговорити, да ја, почем свештенство нити у школи нити у општини, нити у школи какве чиновничке власти врши, њему заиста никавог другог до баш именованог налога издати несам могао, јер не само свештенство, но и сваки државни грађанин има то право, да против таких дела, ма које власти и ма кога чиновничког лица, за која би рећи морали, да су против закона, увек и у свако доба код надлежне више власти своје жалбе, шта више притужбе подигнути могу. Тог дакле сваком просто стојећег права несам ја могао свештенство лишити, и то у школи баш не, јер је школа општа и сваког у општини подједнако тичућа се ствар. Мој је именовани налог дакле тамо смерао, да се сваком лакомисленом, неправедном делању, којим би државни школски надзорни органи у својим функцијама спречени бити могли, приличне границе означе.

Што се желаног пописа оних српских школа у крајишкој области тиче, које би по смислу §. 3. крајишког школског закона конфесионални карактер задржати имале, налазим за дужност уљудно објаснити, да би у случају, ако би у томе предмету гледиште новог крајишког закона и то наиме §. 3. истога као једини искључиви меродаван био, једва неколико српских школа у крајишкој области карактер конфесионалне школе задржати могле; но по постављеним законитим нормама гледиште је то, понаособ, што се српских школа тиче, најмање као једино меродавно. Тиме добија цела ствар сасвим нов вид, и због тога узимам слободу исту овим разчлањивањем и аргументима образложити.

Морам се пре свега на једну славном војеном заповедништву добро познату ствар и опет повратити, а та је, да је српски народ, још, одкако се је 1690. године у ове крајеве доселио, на основу својих, за указане заслуге, од прејасног дома добивених диплома и привилеђија, увек изузетан аутономан положај заузимао, нарочно у управи својих црквенских и школских послова независан био. То су аутономно право српскога народа погледом на цркву и школу и у доцнија времена аустријски владаоци славне успомене као апостолички краљеви Угарске признавали, и сада је Њег. ц. кр. апостоличко Величанство, наш најмилостивији цар и краљ ту српску автономију највишим отписом од 10. авг. 1868., затим санкционисањем од угарског сабора предложеног законског чланка IX. од год. 1868. и најпосле потврђењем српског школског закона од 6. априла и 2. јула т. г. најмилостивије признати благоизволело.

Поред тих највишом санкцијом у живот доведених законских определења не може дакле о автономији српскога народа у пословима цркве и школе ни питања бити. Но та би безобзирном употребом §. 3. најновијег крајишког школског закона сасвим илузорна постала, ако се иста не би другим обширнијим, које старијим, а које новијим законима одбрањивала. —

У том би се случају најбоље било на §. 111. III. највишег краљевског отписа позвати, који гласи: Претстојећа определења — §. 1. до инкл. §. 110. — важе у начелу и за ц. кр. војену крајину. —

Та определења пак, од §. 1. до инкл. §. 111. дају, или шта више учвршћују из историјског развитка још изалазећи строго конфесионални карактер свих српских школа без изузетка; и према томе се дакле и српске школе у крајини као строго конфесионалне признају. То законо определење показује јасно, да се конфесионални карактер српских школа и од стране државе знати и признати жели.

Ма да је већ и овим на земљишту законитом изведеним образложењем довољно доказано, да се српске школе заиста за конфесионалне узимати имају, навешћу за потврђење овог мог разлагања још ове моменте. —

Хисторијски је то доказана ствар, да су српске школе увек и свагде конфесионалне биле, и да су таке и бити морале, јер српска црква без конфесионалних школа ни опстати не би могла; но код нас су *конфесија* и *народност* идентични појмови.

Да су српске школе од вајкада конфесионалне биле, и као таке од државе не само допуштане, но и многим законима признаване биле, може се сваки већ и самим погледом на учевни план, учевне предмете и учевне књиге, међу којима су верозаконске црквено-славенским језиком писане и облигатна *„пјенија“* прво место заузимају, потпуно уверити. Неје доста на том, конфесионална тенденција ишла је тако далеко, да је скоро неразлично школа поред цркве дизана. —

За то, што су те школе из сретстава општинских издржаване, не могоше оне никада свога конфесионална карактера оштетити, јер ако је српска општина, то су онда само Срби те школске трошкове сносили, ако је пак помешана општина, то је свака своју конфесионалну школу са својим властитим црквенским приходима и сретствима издржавала. Што се напротив сад појам општине са школом свезује, наиме што се така школа у општини дизати жели, која не би свога конфесионалнога карактера имати смела, то је сасвим нов проналазак најновијег времена; онда је обележевање тиме противност од приватне школе, пуковнијске школе и т. д. која пак не само, да је на себи конфесионалан карактер носити смела, но је и свуда па и код Несрбаља као така признавана била. Помислите само *„Пожун“ „Дебрецин“* и друга многа места по Угарској, у којима једна и иста народност као реформатори н. пр. своју ђимназију, или други завод, а Католици одма покрај њих таки један исти институт имају. Тако је било, а и сад је тако и на вишим заводима, код народних је школа пак још много еклатантнији тај случај. Док су још Романи под управом српске хијерархије били, постојаше изузетно правило, да је онај део истих из једне и исте општине, како је у јединство ступио, своју самосталну школу добио. —

Мислим, да сам овим довољно показао, да су српске школе без изузетка од вајкада још свој конфесионални карактер у себи носиле, и ја по томе сматрам све српске школе за конфесионалне, само

оне изузевши, за које су се саме општине као за противне изјасниле, но од којих ми општина још досада ништа до знања стављено неје. —

Што се пак определења §. 3. крајишког школског закона тиче, по коме се само оне народне школе за конфесионалне узети могу, које су пре тога школскога закона различне просветно-школске општине подигле и издржавале, то се на против томе има само у обзир узети §. 111. III. највишег краљевског отписа од 10. авг. 1868., који гласи: да се даље и спровађање тога закона погледом на саме чисто српске конфесионалне школе само задржањем *садашњега уређења школа* до чистога споразумленья са истима и то по овима у закону означеним нормама доспе, које споразумлење да се са митрополицким саветом у Карловци доконча. —

То је определење као и сав §. уопште Њег. ц. кр. апост. Величанство недавно, и то 6. априла и 2. јула т. г. дакле после изишавшег тога школског закона потврдити благоизволело. —

Из тога се изводи сада ово: Задржањем садашњег уређења школског, које §. 111. преписује, не може се опет никако разумевати определење садањег школског закона, о коме год. 1868., кад је §. 111. најв. рескрипта донесен, ни говора било неје. Но почем се такође после донесена тога закона највиши отпис од 6. априла и 2. јула т. г. опет позива на §. 111.; млађи закон пак по природи пуноважнији од старијега, то је јасно, да крајишки школски закон, ако се уопште за српске школе употребити може, што се још на вишем месту одлучити мора, то опет тек после свршеног утаначења ствари са митрополицким школским саветом у Карловци, најмање у погледу на §. 3. спроведен бити може, као што то и §. 111. изриком прописује. —

Друга излазна тачка у тој ствари није ми позната, и ја морам због тога високославно цес. кр. војено заповедништво најслужбоуљудније замолити, да се у будуће у истим стварима непосредно на митрополитско-школски савет у Карловци обратити изволи, при чем си само ту примедбу допуштам, да ће по мом тврдом осведочењу то изравнање ствари на свестрано задовољство наићи, ако се само при том споразуму ништа не измене.

На трећу примедбу ц. кр. високославног војеног заповедништва прелазећи, да се наиме садање стање српских школа без очевидне штете за опште народно образовање више трпети не може и не сме, морам сам признати, да српске школе у крајини на жалост још много чега потребују, али није ли то већ сав народ већ одавна увидео, и није ли он својим средотачним органима, својим црквенским конгресом томе јадноме стању школа доскочити хтео, почем је конгрес најпре године 1864—5 и после 1871. таке, цело школство прозирује предлоге донео, који би призрењем на садашње стање и потребе народа, све његове школе у таки устав довести имали, а у каквом би оне са јевропским школама конкуровати могле.

Ти су предлози највишим рескриптом од 10. авг. 1868. од 6. априла и 2. јула т. г. најмилостивије потврђени, али опет погледом на крајину тим ограничењем, да се ту а уз одржање досадањег уређења школа у области крајишкој ти санкционисани закони уздржати имају.

Поводом тим, колико је мени познато, неје од ниједне стране иницијатива учињена, да се српске школе по тим новим законима томе именованом преуређењу доведу; остадоше дакле и опет српске школе у старом оскудном стању. Но то стање неје досада кадро било, да досадањи конфесионални карактер српских школа скине, него је то учинио онда владајући крајишки сустав, од кога ни српска хијерархија, нити српски народ кад што и најмање знадоше. Школе у провинцијалу напротив, које под управу српских црквених општина подпадоше, добише заиста и добијају још и данас сасвим нова полета. Српски народ дакле неје ни најмање томе јадноме и оскудноме стању својих школа у крајини крив, и ја сам осведочен, да би те све школе одма, како би под автономну управу самога народа дошле, један и то знатан корак у напред пошле.

Погледом на честе у отсеку 7. високохваљеног дописа изразе: *агитације српских црквених функционара* против постојећег закона и ингеренција истих управу политичких општина, не могу, а да не приметим, да је високосл. ц. кр. војено заповедништво врло хрђаво о самом стању ствари извештено, ако мисли, да тај отпор српскога народа у непримању комуналних, а задржавању конфесионалних школа од стране његових црквенских функционара долази. — То би била, као што сасвим извесно уверити смем, сасвим хрђава претпостава. Јер како је народ из својих народних јавних листова дознао, да му се новим крајишким школским законом оће досадање верозаконске школе у неверозаконске да претворе, потражио је одма од своје хијерархије и од свога свештенства, да се томе на пут стане. Није дакле свештенство на народ пресију правило, но обратно, целокупан народ, гледајући своје школе као очну зеницу своју необичном ревношћу и пожртвовањем наваљује морално на целокупну хијерархију, као и на све чланове исте, за заузимање за народна права, за народну автономију у цркви и у школи. По томе дакле претпостава о каквим агитацијама од стране свештенства српскога, нема никако места. —

Што се тиче последње примедбе високославног војеног заповедништва, да државни надзорни органи већ и за то не могу српским црквено-школским општинама свој долазак унапред објављивати, што држава оће, да се о правом, а не о вештачки приправљеном стању школа извести, имам само то да приметим да у том случају, т. ј. кад би државни надзорни органи, то начело необјављивања слушани, против чега дабоме нико ништа нема, не могу ти државни надзорници, ако у школи српској деце нашли не би, свештенике за то одговорнима правити.

Напосљетку морам још свим досадањим и ту службе уљудно примедбу моју додати, да се ја, док год карловачки митрополицко-школски савет, коме ћу ја подједно и сва на то односећа се акта за даљне званично расправљање предати, коначну, целокупни клир везујућу одлуку у тој ствари не донесе, у даљне расправљање тога предмета никако упуштати не могу. —

Вршац 4. (16.) новембра 1872.

Емилијан Кенђелац с. р.
епископ.

ИЗ БОСНЕ.

Градачка општина у зворничком мутесарифлуку спрема се да поднесе његовој преузвишености валији сљедећи

Предлог, о преуређењу школа код Срба источне вјере у Градачкој нахији босанског вилајета.

Чл. 1, Његово Величанство господар и цар султан Абдул Азис, утемељач је сваког напретка код својих поданика, па је и у овој прилици утемељач и помагач у вишенаведеном преуређењу школа код Срба источне вјере у градачкој нахији. Дакле сагласно потребама овог народа.

Да се на његов трошак подигну четири основне школе са једном реалком засада из два, а доцније према материјалној могућности из више разреда.

Чл. 2. Да ове школе буду на ова четири мјеста у истој нахији: Једна у вароши Градачцу са нижом реалком. Друга у Модричи. Остале двије у два села; у Црквини и Обудовцу.

Чл. 3. Свака од ових школа да има свој круг, који ће бити састављен, из неколико села на овај начин:

а.) У круг градачке школе да дођу ова села: Кречнице, Горњи и Доњи Скугрић, Горња и Доња Слатина, Аврамовина, Самаревац, Бријежница, Поребрице, Шпионица Толиса и три мала засјеока са вароши Градачцом.

б.) У круг Модричке школе ова села: Копривна, Врањак, Зелиња, Ријечани и Милошевац са вароши Мадричом.

в) У круг Црквинске школе села: Крушково поље, Црквина, Писари, Шкарић и Тишина са варошицом Шамцом; и

г.) У круг Обудовачке школе села: Обудовац, Горњи и Доњи Жабари, Чобић Поље, Драгиновци, Копаница, Вучиновац, Кревшић, Букова Греда и варошица Орашје.

Чл. 4. Какве ће се науке по школама предавати и какав ће ред владати по овима, то да буде ствар чисто учитељска и оних лица, која се одреде за школске старатеље.

Чл. 5. Да се наименује у сваком школском кругу по један школски старатељ, који ће у име народа радити све послове, који се буду односили на школу и цркву, и који би били више спољног, него унутрашњег карактера. Њих да бира народ из оних кругова, из који су они, а тако исто сам народ да их од дужности разрјешава и да о томе преко кнезова јавља нахијској власти.

Чл. 6. Да се поставе четири способна лица за учитеље основних школа и два учитеља за два разреда реалке, и да се од сада увјек при постављању гледа на способност.

Чл. 7. Постављање учитеља и разрјешавање од дужности да буде у власти старатеља. Тако исто ови ће им одређивати плату, као што ће се даље прописати. Но и опет да у овом смотрењу ништа не чине без договора са надзорником основних школа и управитељем реалке.

Чл. 8. Да се између учитеља наименује један за надзорника основних школа, који буде најбоље упознат са савременим учитељским методом. Тако исто да се за управитеља реалке одреди један између њених учитеља са дужностима, које им се пропишу.

Чл. 9. Ова лица постављаће и од дужности разрјешавати школски старатељи у договору са учитељима.

Чл. 10. Учитељске плате да за сада буду између 60 и 100 цесар. дуката и између 100 и 180 цесар. дуката за годину. Прве ће суме важити за учитеље основних школа, а друге за учитеље реалке. Ове суме по увиђавности може народ доцније повисити.

Чл. 11. Ни један учитељ при ступању у службу први пут, не ће добити већу плату од оне најмање која је поменута у чл. 10, само ће му се ова према ваљаности његовој на предлог школског надзорника или управитеља повишавати сваке треће године са 15 дуката, док не добије по својој струци прописану највећу. Поред тог сваки ће учитељ добијати ⁶/₀₀, ако буде имао више од 50 ђака у школи.

Чл. 12. Да се учитељима издаје пензија, т. ј. послије њиховог тридесетогодишњег рада у школи, и да им се издаје потпуна плата сваке године без приморавања да врше службу. Него при стављању у пензију имаће се на уму старост, тешка и дуга болест. Они, који би требали добити ову, а не буду одслужили цјео рок добиће ⁵⁰/₀₀ и ¹/₀₀ према годинама службе. Пензија ће им се рачунати по последњим годинама њихове службе.

Чл. 13. Да се надзорнику школа и старатељима одреди саразмеран трошак на име путовања, који не ће превазићи суму од 40 гроша на дан.

Чл. 14. Да школски приходи буду ови: Или да свака кућа даје годишње 20 гроша у новцу или по 25 ока у кукурузу; или на пошљетку, да сваки круг по величини (простору) добије земље за усјев, са које да се плод сабира, продаје, а новац на школе употребљује; о чему би старатељи са кнезовима водили бригу. (Ова би земља одприлике могла донијети сваке године 90.000 гроша, која би дошло само на већа села по 20 дана орања.)

Чл. 15. Да се установи једна штедионичка каса у којој да се чувају сви школски приходи.

Чл. 16. Да у ову касу дође на чување и размножавање и сав приход од свију цркава у нахији.

Чл. 17. Да каса постоји у оном здању у ком нахиска власт борави.

Чл. 18. Да се за рачуновођу набави једно стручно лице, које ће примати све приходе и исплаћивати све трошкове, које буде надлежна штедионичка каса плаћати.

Чл. 19. Да рачуновођа при ступању у службу положи кауцију од 80 дуката ц. а награда да му се одреди 80 дуката за годину, па да му се повишава према способности његовој сваке треће године по 15. док не буде добио годишњу плату од 120 цес. дуката.

Чл. 20. Да старатељи пропишу одговорност за рачуновођу, да купе приходе по својим круговима, ако ови буду у новцу, чему да им буду на руци кнезови, а ако приходи буду у усјеву, да се старају да се све посијано сради, снесе у сеоске кошеве, распрода и да новац донесу у штедионичку касу заједно са кнезовима, који ће вазда бити при продаји. Најпослије да старатељи на концу сваке школске године састају се код штедионичке касе, прегледају све приходе и трошкове у присуству пет лица из оног мјеста, у ком се каса налази. Ова лица нека увјек старатељи позову у договору са мјестном општином.

Чл. 21. Да се на концу сваке године саставља извјешће од свију прихода и расхода и да се преко старатеља од стране рачуновођине подноси нахијској власти, и најпослије:

Чл. 22. Да свака политична власт на молбу старатеља за извршење ових послова у помоћ притјече.

Колику ће бригу поклонити овоме предлогу наш губернатор, видићемо. Али ако је жеља свију босанских општина, да се школе преуреде и развију и да се о томе озбиљна брига поведе, ми са наше стране препоручујемо свима општинама, да овај предлог у начелу прихвате и да га што брже пошљу куда треба, јер да тим ништа не изгубимо, а добит је са сваког гледишта извјесна, ма ова не била од бог зна каквог замашаја.

ДОПИСИ.

(П. У.) Трст 15. дек. Данас из Цариграда дошавши поштански параброд доноси глас, да зворничко питање никако опасно не изгледа, и да ће се на леп начин поравнати. Србија од своје тражбине не одустаје, шта више српски заступник г. Христић по налогу београдске владе живо посредује, да се то питање што пре у корист Србије реши, јер српска влада нити може, нити хоће у томе питању попуштити, макар се сутра озбиљније околности породиле. Страној дипломацији српска отважност и непопустљивост бриге задаје, и говоре, а о том увераваше један мој познаник у свом писму из Цариграда, да је руски посланик генерал Игњатијев за решење зворничког питања конференцију предложио, на који ће предлог не само све стране силе, већ и Турска радо пристати, а ни сумњати не треба, да зворничко питање у корист Србије решено бити не ће. Турска је привикла, да на српска потраживања с неким пркосом одговара, а то јој се кадкад усрећило, али сад видећи и знајући, да се српска влада не шали, и озбиљно своју ствар тражи, то и Турска попустити мора.

У Цариграду — кажу врло помњиво сваки појав у Србији прате, и напредак српске војске и наоружања јако турску владу узнемирава. Питање о гвозденом путу решиће се исто у корист Србије, јер Турска избегава, и никако не изазива сукоб са Србијом, особито у данашње време, кад је Турска уверена, да Србија више ништа не мољака, већ ослањајући се на своја праведна потраживања, спремну војску и одушевлење свога народа, озбиљно и отважно све иште, и Турској друго не преостаје, већ дати, или кавгу отпочети. У Цариграду су израчунали, шта то значи са Србијом борбу одпочети.

Таки појави од стране наше браће у Србији, сваког Србина на Дунаву и мору обрадовати морају, јер се види, да је време једва једном дошло, да се и српски глас чује.

Из Цариграда јављају и то, да је некакво аустријско друштво од турске владе мајдане живог сребра за један милијон форината у закуп узело. Ако се тај глас обистини, то је на нашу штету уперено.

Из Петрограда брзојављају, да је руски престолонаследник оболио, и да се у опасности находи. Један мој пријатељ Рус, дошавши из Рима овамо, брзојавио је у Петроград и питао: како је престолонаследнику: одговор гласише: да се још находи у врућици, и да је опасност минула.

Д. — У Бечу. — Имам вам радосну вест јавити, да је овдашња српска православна општина при јучерашњој својој главној скупштини, на предлог свога вредногa и поштованог председника господина Јоце Стефановића Виловског, једногласно закључила, да се из општинске благајне одреде 50 фор. као прилог за српске конфесионалне школе, и да се тиме пример другим посестримама и појединим лицама даде. Прилог није знатан, али у саразмерју на иметак ове општине, који ће вам за које време до знања стављен бити, и који само укамаћењем главнице расте, јер се прилози редко појављују. Горњи 50 фор. послати су „Матици Српској“ уз овај допис:

Славна Матицо!

Из јавни српски листова дознали смо, да има више српски вероисповедни школа, које су у опасности, зато комуналнима проглашенима бити, јер немају учевне опреме, а ове опет не могоше набавити, јер оскудевају у новцу.

Овдашња српска православна општина имала је данас своју редовну скупштину и ова једногласно закључи, да 50 фор. из благајне своје приложи к цели, како би и друге општине и поједина лица побуђени на исту благодетну мету приложили, да се нашим вероисповедним школама одклони та њима претећа опасност, и да се нуждне опреме набавити могу.

Подписати одбор позван све закључке главне скупштине извршити, има чест славној управи српске Матице речени 50 фор. у готовности уручити са молбом, да се придруже фонду, који ће се без сумње на подпомагање убоги српски вероисповедни школа установити, или ако против очекивању таковога још у основи било не би, као основна свота или полог, око ког се хиљадили принесци свију наши општина, употреби.

Подписани одбор сматрајући „Српску Матицу“ као најпозванију старатељку и хранитељку српско-народног душевног блага, моли, да би се горе изражена жеља ове општине извршила.

Из седнице главне редовне скупштине бечке српске правосл. општине, држане у Бечу 14. дек. 1872

Гавро Владислав с. р., благајник. **Јоца Стефановић** с. р., председн., витез од Вилова, мајор.

Добрић с. р., тајник.

— *v* —. **Испод Велебита** 6. дец. Ко би био најспособнији за администратора горњо-карловачке дијецезе? Ово питање стоји већ дуго на дневном реду. Са решењем овога питања некако се отеже на дотичном месту, као и са другим нашим важнијим стварма. Кад би се допустило да га народ реши, брзо би, и на опште задовољство ово питање решено било. Ако се пак при решењу овога, по нас важнога питања, народ нимало слушао не буде, онда знамо поуздано, да ће народ јако незадовољан бити, и да ће му се овим велика неправда учинити. —

Пре неколико дана почела је некаква совуљага испод Велебита по „Шаренгаћи“ (овако је прекрштен овде „Турски Народ.“) укати, и она у име овострани Срба, од којих на то овлашћена није, препоручује за администратора наше дијецезе: „анђела чувара народног (?) т. ј. Анђелића.“ О да лепе препоруке! — Уредник „Шаренгаћин примећује на предлог совуљагин и вели јој:“ „Не можемо га дати браћо одавде из Бачке.“ Нама је по вољи ова примедба „Шаренгаћина,“ и ми њему велимо: *на част ти*. Нама Мађар-бискуп не треба.

Читамо опет у новинама, како барун Мајтењи разпитује за некаквог ћипру? Но комифо! — баш би нам још тако чудило требало! Та то је ваљда онај ћипро, што је претио члановима саборске комисије, да ће *пуцати* на њи, ако дођу у манастир. А — стани *пуцало*! не ћеш ти к нама, кад ти оћеш да *пуцаш* на вредне и поштене људе. Чудо ми је, како га нису хтели Бокези узети за свог владику, кад је тако добар *пушкар*! Боже мој! баш су и ти Бокези бездушни људи, па не хтедоше *таког* човека за владику узети, и учинише, да се сирома о ћипро пред светом — заједно са својим кортешима и протекторима мораде бламирати. Дакле би тео г. барун, да нама пошаље онога за администратора, respective владику, кога није нико други тео. Schöne Geschichte! То ваљда чини г. барун из љубави према народу српском? —

Добро би било, кад би се свештеници ове дијецезе, а и све наше црквене општине, са молбом вишем месту обратиле и заискале за администратора онаког човека, коме је овај народ добро познат; који зна све овдашње околности, потребе и тешкоће наше, и у опште који ће нашим ранама најбољи мелем бити. А тај је човек г. *Герман Јовановић* протосинђел. Ја мислим, да против овог господина нико ништа имати не може. Он је у овој дијецези већ више од десет година, дакле добро познаје наш народ, а и народ њега. Он је праведан, правичан, безпристрастан, и у опште при њему су сва добра својства, која се од једног *ваљаног* владике изискују; и ми само са оваким владиком можемо подпуно задовољни бити. Може бити, да би се још који кандидат за нужду нашао, али: „Timeo Danaos, et dona ferentes.“ Макар да који други осим г. Јовановића к нама дође, то тај не ће никако моћи праведно и безпристрасно са свештеницима и са народом поступати, јер му наше околности у први мах познате бити не могу, а док би се с нама упознао, дотле би га неумитна смрт, из

наше средине, уклонила. — Овом приликом апелујемо на увиђавност г. владике Грујића, који у овој ствари највећи уплив има, и надамо се да ће он хтети народу жељу испунити, и да наш глас неће бити „вапијући у пустињи! —

На послетку совуљаги испод Велебита, што по „Шаренгаћи уче, саветујем, да се не срамоти пред изображеним светом, да не напада на покојног Лукијана, који је био узор калуђера, и који је баш тој совуљаги највише добра учинио; а која није достојна, да му блато са ципела својима канцама оструже, Савуљаго! не хучи више, јер твој глас нема у себи нимало мелодије!

НОВИ САД 21. дек. Данас је била редовна главна скупштина вар. представништва у Н. Саду, која се сутра продужује. Пре прелазка на дневни ред интерпеловао је др. Миша Полит градоначелника усљед тога, што је позната ствар, да је варошка власт арх. Пелагића по налогу кр. комесара бар. Мајтењија оправила, да се преко Брода преда Турској власти: на ком основу градоначелник држи, да је дужан изпуњавати налоге бар. Мајтењија, који се не односе на овога изасланство, него задиру у варошку политичну управу. Градоначелник се изјасни: да ће на то одговорити, кад на дневни ред дође предлог дра. Милетића у тој ствари поднесен, и на дневни ред стављен. Даље је интерпеловао др. Полит усљед тога, што кр. комесар употребљује варошког писара за своје послове, шта више и за послове адвоката, кога је узео, да парнице води: којим је правом он краљевском комесару уступио варошког писара. О овом се поведе дужа расправа, у којој су учествовали осим интерпеланта такође Суботић, Новић, Милетић, Јевтић, Стефановић, Сакач у смислу интерпеланта, кат. парох Бенде и Хергер против. Закључено је са 29. против 16. гласова да се неодобрава поступак градоначелника, што је кр. комесару на овога реквизицију дао вар. писара, и да се овај позове натраг. За тим се прочита одпис уг. министра-председника којим своје и своји колега наименовање саобштава. Г. Брановачки предложи да се то узме на „повољно“ знање. Г. Бенде предложи да се новој влади изјави поверење. Г. Павловић усваја предлог г. Брановачког но у том смислу, да је „повољно.“ што је Лоњаји уклоњен.

Предлог г. Брановачког би без даље расправе примљен. Између остали предмета дође на ред бирање одбора за припрему зидања варошке куће. Ту се опет поведе подуже дебата о томе; какав ће задатак бити тога одбора. Г. градоначелник и Бенде мишљаху, да одбор поднесе свој предлог и о месту зидања варошке куће. Срби тврђаху, да питање о месту не може бити предмет новог претреса, пошто је од старог представништва већ решено, и од владе потврђено, да се варошка кућа зида онде, где је био тако звани „хан“, које је место не само по положају, него и по простору свом најзгодније. Тако и би огромном већином гласова решено, да овај одбор на основу донесеног и потврђеног закључка обштинског спреми предлог о начину зидања. Одбор да се састоји из 10. чланова, осим градоначелника, као председника. После одгођења седнице на неколико минута, огромном већином изабрани беху: Г. Брановачки, Суботић, Новић, Јефтић, К. Радуловић, М. Поповић, Горјуп, Лацковић, Тешић, Сакач.

Сутра је наставак. У почетку седнице јавио је градоначелник: да у Новоме Саду нема колере, и да престају мере и трошкови због тога предузете.

— Са више страна жале нам се, како возари на варадинском превозу глобе публику, уцењујући је преко таксе, и то не само у ноћној него и у дневној служби. Навешћемо један од најочевиднијих примера. Бележник један из Срема, путујући у Нови Сад, дође са тројим колима скели, и плати заискана 2 ф. за превоз; а кад се после подне с пуним колима враћао, искаху од њега 3 фор. за превоз и 2 „на вино.“ Дакле 7 фор. само за превоз, осим другога путног трошка! Питамо: шта тај човек треба да заслужи, да би му се исплатио трошак? и ко ће код таких прилика, на овако тешка времена, долазити у Нови Сад да пазари? У кратко, ми за сад овим закупнику моста и превоза обраћамо пажњу на те немиле околности, у нади да ће он утврђене таксе (дневне и ноћне) у новинама обзнанити, и да ће хтети и знати настојати да их његови млађи не прекорачују, на штету публике; преваримо ли се у нади, онда ћемо, у интересу трговине и саобраћаја Новога Сада са околином, морати подићи свој глас у представништву варошком, еда би се оно обратило варадинској власти, да се овоме злу доскочи. Мусе скелеције нисмо дужни и не ћемо трпети!

— Уз данашњи број иде као „Прилог“: „Календар од извлачења срећака за годину 1873., који је издала банкарска и мењачка радња Алекс. Адамовића у Новоме Саду“.

ПОЗИВ НА ПРЕДПЛАТУ.

На измаку ове године отварамо предплату на „Заставу“ за идућу годину, и позивамо уљудно поштоване сународнике наше, и у обште пријатеље листа овог, да изволе на њега за идућу годину, или годишње рокове за времена предплатити се.

Цел и правац листа познат је од више година дана рада нашег на јавном пољу.

Особиту пажњу обраћамо на то: да се **предплата** шиље на адресу „администрације „Заставе“, јер иначе може забуне бити; а тако исто рекламације бројева и огласи, нека се шиљу на адресу администрације; а дописи и чланци пак на уредништво листа.

Где нема скупитеља пребројника. а и иначе где поште има, најгоднији је начин предплате путем и средством поштански напутница, (Postanweisungen).

Дописнике, нарочито оне, који нису ради, да им је име редакцијона тајна, нека не подписују име на допису, него на особеном листу.

Безимене дописе, изузимајући од познати своји дописника, не примамо.

Припослано примамо само уз наплату, и то троструку од онога, што би се за огласе платило.

„Застава“ и одсад изилази три пута у седмици.

Цена му је дојакошња:

I. За Аустро-Угарску:

годишње	12	фр.
полугодишње	6	„
на три месеца	3	„
за месец дана	1	„

II. За Србију, Црну гору и друге српске земље:

годишње	120	гр.
полугодишње	60	„
на три месеца	30	„

III. За претплатнике из других земаља, због веће поштарине, стаје лист годишње: за Немачку и Швајцарску, Румунију, 15. ф. за Русију, Италију и Турску 19½ ф. за Француску и Америку 20½ фор.

У Новом Саду 16. децембра 1872.

Властништво и уредништво „Заставе.“

ИЗЈАВА.

Својим досадањим небројеним крупним денунцијацијама додао је овдашњи прускофилски лист немачки још једну ситну, којом насрће на нас, не зарад тога, што смо се усудили да увредимо једнога обер-слугу, што је узео у заштиту остале сурове глобације возаре на новосадском дунавском превозу, него зарад давнашњег заната свога, да изврше све што пише „Застава“ и да каља свакога, који не ће да види своју ћабу у — Берлину.

Она белешка што је изишла у „Застави“ истинита је од речи до речи и ако тако звано „блато“ најимље једног слугу да ју побије, то чини за то што је већ сувише дискредитовано зарад лажи и потвора, па мисли да ће публика пре веровати том слузи, него њему.

Кроз уста тога слуге, казује нам немачки бачванин, да смо необразовани сурови људи, дакле недостојни звања, које нам поверава новосадско грађанство, као да је тај „брудер“ на скели са веслима импортирао и мерило за образованост српских становника у Новоме Саду.

То је главно, што „блато“ — да рекнемо немачки „брат“, жели да каже својој публици. Хоће да каже: браћо моја (т. ј. његова) зар не видите, да та тако звана српска „интелигенција“ није управо никаква интелигенција, да су то бекрије, које на зло употребљавају своје звање у сред божије ноћи и даих с тога ваља отерати до врага, а евентуално заменити „културном“ браћом (нашом) са Спреје. То је главно, остало је споредно.

Но кад нас је шегрт Бизмаркових скутоноша повукао за језик, ваља да му речемо, да је његов брат „Лабски“ невешт помоћник за тако фине патриотске смерове. Да оставимо „образованост“ на страну, јер о томе не можемо диванити с њиме, остаје нам само приметити: да је свака реч у његовој изјави лажна, и да ће скоро добити прилике уверити се о томе на компетентном месту.

Нисмо ми писали белешку у „Застави“ да се „перемо,“ јер за тако звано „waschen“ стара се брат велики Немац довољане, — него да опоменемо власника превоза, да чува публику од својих слугу, који неће да возе за троструку таксу и масну напојницу, него оставе пашажере да цвокоћу у чамцу, а они се међу тим у топлој дашчари договарају, колики ће „намет“ да натуре тој стрпљивој публици. Нисмо написали ту белешку ни зарад нас, јер ми смо прошли ојевтино, плативши више него троструку таксу а возећи сами, — него што познајемо људе, који су платили много, много више, — па како не држимо да у „интелигенцију“ спада глобити публику, нити мислимо, да се „неинтелигентним“ људма, као што нас часте у блату удружена браћа, — може замерити, што назваше такве поступке својим правим именом, то овим изјављујемо јавно и отворено: да ми и сад ни у длаку не поричемо, што смо — по мнењу нашег љубведостојног културног опадача — изрекли у „пијаноме стању.“

Милан Јовановић.
директор реалке.
Миша Димитријевић,
сенатор сл. кр. вар. Новога Сада.
Јустин Милан Шимић,
поткапетан сл. кр. варши Н. Сада.
Јован Грујић,
„Notizensammler der „Zastava“.
Стеван В. Поповић,
„unbekanntes Individuum“
Јован Бошковић,
„unbekanntes Individuum.“

ПРИЛОЗИ СРПСКОМ НАРОДНОМ ПОЗОРИШТУ.

1. Г. П. Вукадиновић бележник у Грабовци послао је 3 ф. а. вр., што су у једном друштву приложили: ГГ. Јован Пантелић златар из Панчева 50 нов.; Јов. Вукосављевић кремер из Грабовца 20 н. Глиг. Вучетић кмет из Товарника 20 н. Живко Дамјановић земљеделац из Товарника 20 н. Нестор Славујевић из Митровице 20 н. Тимотије Живановић земљеделац из Грабоваца 20 н. Петар Сандић лугар из Грабоваца 20 н. Васа Лозјанин лугар из Витојеваца 20 нов. Јов. Хирт ситничар у Грабовци 25 н. Никола Нешковић крчмар у Грабовци 10 н. Милан Пеичић општ. старатељ у Грабовци 10 н. Ст. Милошевић његов заменик 5 н. Ђока Јаношевић опанчар у Грабовци 10 н. П. Вукадиновић бележник у Грабовци 50 н. — Свега 3 фор. а. вр.

2. Г. Стева Ратковић трговац из Новога Сада послао је 13 ф. 15 н. што је сакупљено у ковчежићу бр. 7., о слави у манастиру Раваници. —

3. Српско црквено певачко друштво у Вршцу послало је преко свога благајника Милана Ј. Георгијевића, 41 фор. 12 новч. и 5 комада старих шестака, као прилог из ковчежића вршачких.

4. Одбор црквено-школски православне српске општине молске шаље ове прилоге: 20 ф. 2. н. од ковчежића молских, у које су Јоцо Ковачић школски старатељ и Милан Лолин економ по 5 ф. приложили; даље 16 ф. 30 н. што их је Симо Берић приликом ношења литије о ускрсу сакупио; свега дакле 36 ф. 32 н. а. вр. —

На свима овим родољубивим прилозима, изјављује своју најтоплију захвалност.

Управа срп. нар. позоришта:

Сава Петровић с. р. тајник. **Стеван Брановачки** с. р. начелник.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

Нова књига

Пре неки дан изишао је из штампе:

„РУЂИН“

Роман од Ивана С. Тургењева.

С РУСКОГА ПРЕВЕО ВЛАДАН АРСЕНИЈЕВИЋ.

(С ликом пишчевим.

Књига је та већ давно била готова у штампи, али до сад није могла изићи, што лик пишчев, који се радио у Прагу, није био готов на време.

Цена је книзи 60 н. а. вр. а поручује се или за готов новац или per Nachnahme.

Добити се може: У Новоме Саду: у српској народној задружној штампарији, у трговини Стеве Ратковића и код преводиоца; у Панчеву: у књижари браће Јовановића.

— Од истог преводиоца могу се на истим местима добити још и ове књиге:

Очеви и деца. Роман од Ивана С. Тургењева. Превод с руског. — 60 н. а. вр.

Из природе. За читање старом и младом. — 20. н. а. вр.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Дописнику В. у Петровом селу. Допис смо предали дотичном изасланику који ће отпочети оно, што је наређено, који дан после божићних празника.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

(Шипуш и друг). **Сисак** 17. дец, Шеница. Посао није се ни ове прошле седмице променити могао, пошто живахнијег питања није било, а нисмо ни привоза у таковим врстама имали, — од коих би наши млинари своју потребу покривати разлога нашли, цене бележимо како следују.

Бечајска 85—86 ℔. 6 ф. 90 н. до 7 ф.

Потиска 82—86 ℔. 6 ф. 40 н.

Потиска 79—81—86 ℔. 6 ф. 20—25 н.

Панчевачка стара 79—86 ℔. 5 ф. 50—60 н.

Кукуруза нова имаде доброг питања, наша околица доважа понешто, и распродава се по 3 ф. 86 н. Стара роба неће имати особитог питања, докле конзумо не започне који ваљда дуго на себе чекати дао небуде цена је иста 3 ф. 20—25 н.

Јечам брез питања 70 ℔. прости 2 ф. 10 н.

З-б банацка држи се 3 ф. а босанска 2 ф. 40—50 н. довози из Босне престали су усљед зимног времена.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На српској вел. гимназији у Новом Саду упражњено је место професора за реалне предмете и мађарски језик као главно предавање.

Са званањем овим скопчана је годишња плата за испитног професора од 1000. фор. и 100 фор. станарине, а за неиспитаног професора од 682. фор. 50. н. и 68. фор. 25. н. станарине.

Просителји имају своје молбе потписаном патронату до 8. (20.) Јануара 1873. поднети.

Из седнице патроната српске вел. новосадске гимназије 11. (23.) Децембра 1872. 3—3

Бр. 57. **СТЕЧАЈ.**

За попуњење упражњеног учитељског места IV. разреда српске мушке школе. Годишња је плата 500 фор. а. вр. и иште се од учитеља способност за главну школу. Молбенице се имају до конца ове године по нашем на општину но са наплаћеном поштом управити.

Од српске црквене општине у Сомбору. 13. декембра. 1872.

Стефан Чордар,
3—3 општ. перовођа

СТЕЧАЈ. При моме подручном позоришном путујућем друштву, упражњено је место шаптача с' платом од 25 форината. а. вред. као првог времена — за пробу — и осим тога потребујем две женске, једну за карактерне историчне и цивилне, а другу за љубавне улоге, такође прва плата особи 25 ф. месечно — као на пробу — Ко се осећа бити способан за поменута места, нека се мени подписаном писмено, фотографијом или лично до 15. јануара 1872 год. обрати.

У Старом Бечеју. **Ф. Иличић,**
1—1 управитељ путујућег позор.

Бр. 1808. **ОГЛАС.**

Господњиначка општина у укинутом тителском баталијону, наумила је о лицитацији, која ће се држати **1. Февруара по римском календару** 1873. дати 1650 **ритске** земље под аренду на **шест** година.

Који би ради поменуту земљу под аренду узети, нека се на уречени дан нађу у општинској писарни у Господњинци, где се и услови лицитације увидети могу.

У Господњинци 25. децембра 1872.

Поповић, бележник. **Локић,** кнез.
1—3

ОБЈАВА.

У Стари Бановци продајем из слободне руке добро зидан шилт-бирцуз са пет соба, кујном, шпајзом, врло великим таваном, који се може и за рану употребити; са шталом, шупом и великом баштом, као и два на Дунаву лежећа лагума на скелама, где се рана товари. Ко би имао вољу купити, може се известити код притјажатеља

1—3 ПАВЛА ВУИЋА.

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај на упражњено место певца при србко — православној цркви овдашњој.

Са службом овом скопчана је плата од 400 фр- а. вр. и 2. хвата тврдих дрва.

Од натицатеља иште се, да молбеницо своје — подкрепљене са крштеним писмом и сведоџбама о моралном владању, о лојакошњем службовању, о тачном знању великог карловачког јеније и црквеног реда, као и доказ, уколико су војничке дужности обавили, и је су ли жењени или не. — до конца Јануара 1873 године по нашем, подписаној црквено школској скупштини поднесу.

Из седнице црквепошколске скупштине у Пешти 14. дек. 1872 године држане.

Светозар Бакић. перовођа. **Емил Манојловић.** председник.
1—3

ОГЛАС.

Подписани жели своје две уједно лежеће куће! сваку засебно или обе заједно добровољно продати.

Исте куће јесу у Старом Вуковару на најглавнијем месту пијаце, пружене у два сокака. Због великог простора, способне за сваку врсту трговине, а особито за какову фабрику и житну трговину.

Ко би жељу имао једну или обе куће купити, нека се на мене обрати.

3—3 **Александер Димитријевић.**

КОНКУРЗ.

Управа тителско-потиско-дунавске задруге у Жабљу, потребује једног благајника, који би као такови уједно способности и знања за тачно књиговодство имао; изискује се још и то да зна српски и немачки говорити и писати.

Пријаве са назначењем годишње плате имају се на председника задруге г. мајора Александра Николића у Жабаљ одправљати, до 9. јануара 1873. н. р.

Пријавитељ се обвезује кауцију до половине назначене годишње плате положити.

У Жабљу 24. дец. 1872.

Ал: от Никшић, председник. **Мита Боришев,** бележник.
2—3

ОБЈАВА.

Долеподписати продајем из слободне руке моју кућу налазећу се у Руми у главној Улици под бр. 162. Кућа је под крепом и са подрумом, састоји се из два дућана четири собе и кујном, згодно је удешена за биртију, има велику авлију и баштуо. шталу, шупу и амбар, са још четириланца земље и другом баштом; за ближа условија купци нека се на мене обрате.

2—3 **Спиридон Антонијевић.**

2—3 **КОНКУРС.**

Ради попуњења парохије Р. Алмашке у протопресвитерату будимском отвара се овим до 31. јануара 1873. конкурс.

Просителји, који желе ту парохију получити, имају своје инструиране молбенице до горњег рока конзисториуму диецезе будимске поднети.

Из седнице конз. у Сентандрији, 7 докембра 1872.

ПРВА БАЧКА

ТРГ. И ПРОМЕТНА БАНКА

плаћа за одрезак од 1, јануара 1873 на њене ф. 80 уплаћене деонице од тога дана.

ЧЕТИР ФОРИНАТА А. В.

као одплату на дивиденду од 1872. год.

Одрезци се исплаћују:

У Новом Саду код наше благајнице
У Панчеву код панчевачке штедионице
У Митровици код митровачке штедионице
У Београду код Прве српске Банке

Нови Сад 26, декембра 1872.

Управа.

КУЋА у футошкој улици бр. 824. продаје се из слободне руке, ко је вољан купити, може услове о погодби у истој кући дознати. 2—3

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА

ЛАЗАРА ЈАНКОВИЋА

У ТИТЕЛУ,

потребује једног од млађи спомоћника. Место се може одма наступити. 2—3

ОГЛАС. 5—6

Шешира, капа, мушки и женски ципела и оперважене робе може се у највећем избору и по најумеренијој цени добити у Новоме Саду код **А. Шкривана,** који има своју трговину у кући С. Лакића преко пута од тројства. Умољава се млогобројна посета.

Д О

100

БИЛИЈАРА

нови од 200 до 500 фор. а на којима се већ играло од 100 до 200 фор.

ВИШЕ СТОТИНА КЕ-ОВА

од 1 фор. 50 нов. до 6 фор.

БИЛИЈАРСКИ КУГЛИ

и свију други ствари за билијар, може се свагда добити у стовариштy код

ЈОВАНА КНИЛА,

ц. кр. скључ. прив. билијара фабриканат
Wien Rossaurthe Löwengasse Nro. 5.

6—6

Властник, издаватељ и одговорни уредник др. Свет. Милетић.

Српска народна задружна штампарија.

КАЛЕНДАР ОД ИЗВЛАЧЕЊА СРЕЋАКА ЗА ГОДИНУ 1873.

КОЈИ ЈЕ ИЗДАЛА

БАНКАРСКА И МЕЊАЧКА РАДЊА

АЛЕКС. АДАМОВИЋА

У

НОВОМЕ САДУ

господска улица бр. 638. у собственој кући.

ИСТА РАДЊА ПРЕПОРУЧУЈЕ СЕ

за

ПРЕКУПЉИВАЊЕ

и

ПРОДАЈУ

СВАКОВРСТНИХ

ЗЕМАЉСКИХ и СТРАНИХ

ДРЖАВНИХ ПАПИРА,

ОБЛИГАЦИЈА,

ИНДУСТРИЈАЛНИ ПАПИРА,

ДЕОНИЦА,

ЛОЗОВА

и

СРЕБРНИ И ЗЛАТНИ НОВАЦА,

уз јамчење најпробитачнији услова!

ОД СВИЈУ ПОСТОЈЕЋИ ЛОЗОВА

могу се овде поједини или у друштвеним играма с месечним одплаћивањем врло јефтино и на оброке добити.

JÄNNER = JUNI

Tag der Ziehung		Los-Gattung	Grösster Treffer	Kleinster Treffer
Jänner	2.	1854-er 4% fl. 250 . . .	Serien-Ziehung	
			fl.	fl.
„	„	Como Rentenscheine . . .	20000	14
„	„	Credit fl. 100 Lose . . .	200000	190
„	„	Donau-Reg. Los fl. 100 .	100000	500
			Rubel	
„	„	5% Russ. Ro.-Lose 1864.	200000	120
			fl.	
„	3.	Innsbrucker	300000	30
„	5.	Salzburger	40000	30
„	15.	Fürst Salm	40000	60
„	30.	Fürst Clary	25000	60
Feber	1.	5% 1860-er fl. 500 Staatsl.	Serien-Ziehung	
„	„	Braunschweiger 20 Th. .	„	
			Francs in Gold	
„	1.	3% Türkenl:	300000	400
			fl.	
„	1.	Graf St. Genois	500000	65
„	15.	Ungar. Prämienlose . . .	100000	112
„	„	Stadt Stanislauer	8000	25
März	1.	1864-er fl. 100 Lose . . .	200000	175
„	„	1839-er fl. 250 Numerns.	220000	500
„	„	Graf Pappenheim fl. 7 .	3000	7
„	„	Sachsen Meiningen fl. 7	Serien-Ziehung	
			Rubel	
„	1.	5% Rus. R.-L. fl. 100 1866.	200000	120
			fl.	
„	5.	Salzburger	15000	30
			Thaler	
„	31.	Braunschweigerl. Th. 20	80000	21
			Francs in Gold	
April	1.	Türken	600000	400
			fl.	
„	1.	4% 4854-er fl. 250. . . .	110000	300
„	„	Credit fl. 100	200000	190
„	„	Rudolfs fl. 10 Lose . . .	20000	12
„	„	Sachsen Meiningen fl. 7	10000	8
„	15.	1864-er fl. 100	220000	175
May	1.	5% 1860-er fl. 500. . . .	300000	600
			Thaler in Silber	
„	1.	Oldenburger Rp. 40 . . .	35000	40
„	„	Braunschweiger	Serien-Ziehung	
			fl.	
„	1.	Graf Keglevich	10000	10
„	3.	Innsbrucker	12000	30
„	5.	Salzburger	30000	30
„	15.	Ungar. Prämien Lose . .	150000	112
			Francs in Gold	
Juni	1.	Türken.	300000	400
			fl.	
„	1.	1864-er fl. 100	250000	180
„	„	4½% Triester fl. 100 . .	20000	100
			fl.	
„	15.	Stadt Ofner	30000	90
			Thaler	
„	30.	Braunschweiger 20 Th. .	20000	21

JULI = DEZEMBER

Tag der Ziehung		Los-Gattung	Grösster Treffer	Kleinster Treffer
			fl.	fl.
Juli	1.	4% 1854-er fl. 250. . . .	Serien-Ziehung	
„	„	Credit fl. 100	200000	190
„	„	Donau-Dampfschiff fl. 100	50000	100
„	„	Sachsen Meiningen . . .	Serien-Ziehung	
			Rubel	
„	1.	5% Russ. 100 Ru. 1864-er	200000	120
			fl.	
„	5.	Salzburger	15000	30
„	15.	Fürst Salm	21000	60
„	„	Graf Waldstein	25000	30
„	31.	Fürst Clary	12000	60
August	1.	5% 1860-er fl. 500 Staatsl.	Serien-Ziehung	
„	„	Braunschweiger	„	
„	„	Sachsen Meiningen. . . .	40000	8
			Francs in Gold	
„	1.	3% Türken	600000	400
			fl.	
„	15.	Ungar. Prämienlose . . .	250000	116
„	30.	Stanislauer Lose , ...	10000	25
Septemb.	1.	1864-er fl. 100	200000	180
			Rubel	
„	1.	5% Russ. 100 Ro. 1866-er	200000	120
			fl.	
„	3.	Innsbrucker	10000	30
„	5.	Salzburger.	10000	30
„	15.	Fürst Palffy	40000	60
			Thaler in Silber	
„	30.	Braunschweiger.	40000	21
			Francs in Gold	
October	1.	Türken	300000	400
			fl.	
„	„	4% 1854-er fl. 250 . . .	50000	300
„	„	Credit fl. 100.	200000	190
„	„	Rudolfslose fl. 10	25000	12
„	15.	Graf Waldstein.	10000	30
Novemb.	2.	5% 1860-er fl. 500 . . .	300000	600
„	„	Sachsen Meiningen . . .	Serien-Ziehung	
„	„	Braunschweiger	„	
			Thaler	
„	2.	Oldenburger Thaler 40 .	10000	40
			fl.	
„	15.	Ungar. fl. 100 Prämien .	100000	116
Dezemb.	1.	1864-er fl. 100	250000	180
			Francs in Gold	
„	1.	Türken	600000	400
			fl.	
„	1.	Sachsen Meiningen . . .	15000	8
			Francs in Gold	
„	1.	Mayländer.	50000	10
			fl.	
„	1.	Fürst Windischgrätz. . .	20000	36
			Thaler in Silber	
„	1.	Braunschweiger.	20000	21

Уз наплаћено писмо даје радња свакоме извештаје о срећкама а тако се могу овде и извучени бројеви у свако доба безплатно прегледати.

Листе од извучених срећака шиљаће радња после сваког извлачења такође безплатно.

АСИ рачунају се по количини врста лист
а које заузимају из оваких ситних петит
а, и за сваку врсту плаћа се увек по 6
пића. а за жиг сваки пут башка по 30 новч.

ПИСИ шаљу се уредништву, а претплата
ласи администрацији „Заставе“ у Нови
у кући под бројем 11 и 12 у дунавској
улици.

Рукописи не враћају се натраг.

ГОДИНА VII.

нема закона? И по ком би се
од њи онда захтевати поштo-
и закона земље?

то конци, који се преплећу
ки крајева крајине, и Србије
? Какав је то међу-народни зна-
то не изиђете на среду? Какву
м међународним значајем изгна-
гића, осим ако не ту: да ви,
свет, и Европу, и Азију, и
накрст као емигранти прола-
државе и народе за ослобођење
не покретали, и одушевљавали,
заболела није, сад не можете
кави трпети једног босанског
бегунца, који ни толико није
су му ваши судови могли крити
кога Турцима предати хте-
из своји земаља изагнасте, само
м не иде у рачун, да буди ан-
а противу угњетача Босне, про-
, ваши пријатеља, а србски

р. комесар није био изаслан
на дела, него само за изви-
ела, и премда је већ и на цр-
свој делокруг прекорачио: то
ег извештаја још и то дозна-
о по делима и пре знали: да
и дао кр. комесару упутства,
илазила област црквени ствари.
ојимо са краљевским подписом?
у из потаје дати другчија упут-
ја се односе на ствари, озна-
ручном писму?

ели се, кр. комесар незадово-
а таким упутствима. Он хоће
лим земљиштем, и свима струе-
земљишту. Он хоће и поли-
у србским покрајинама. До
плименат за политичне власти
анату, па и у самој крајини.
адаји био за разбојнике и ло-
бар. Мајтињи да буде за Србе.
вност била то, леп увод гра-
вни живот. Ту је лепо об-
народ. А како и не ће: кад
ђи дошао не као изтражитељ,
као судија онога, за што је
ао тужитељ, гонитељ, и прави
ба. И томе човеку још верују,
у имају вере озгоре? Какав
к и представник владе, и то
ом кр. комесара, који поштене
у процеп, да морају или бе-
воде употребити се дати? Или
е од тога не ће рачун потра-

већма излази на видик, да
комесара није била црквене,
е природе, и да су неки нит-
т били, преко кога је држа-

аку ни Бог помогао, да нам буду
окићене и оружане с двора влаком
утра крстима и иконама а најбоље
шћанима, као у прва сретна вре-
, ако Бог да! За здравље наших
напред иду, Бога моле, добра дела
е цијелога народа стара и млада,
а, трговаца и путника, копача и
Бог помогао, у поштеном дјелу и
но га у биједи и невољи. За здра-
ка, који ће развити крсташ барјак
своју у једно коло, ако Бог да!
у њиховом великом и јуначком
ни сваки брат Србљо а ко не хтио,
му је колена! У здравље наших
ника, који страдају на правди
избави из беде и невоље, да се
дају, сунца нагреју и рујна винца
Бог власт и област да учине
г да!“

ще учини се сужнику као да чује
опова, звекет сабаља и писку ја-
урлик крсти и некрсти а са ис-
лага оветлост те обасјала народ
у слободи.

ор занесе га да заборави, да још
спас роду његовом, да још треба
не прилике, да роде више заточ-
ника српској слободи а да сатру подле кукавице
и издајице рода свога.

Небесна кандила гаснуше — да л' ће до године
засветлети сретнијем Божићу? —Ш—

Већ лете ораси на све четир стране света, хори се умилно „Рождество“ износе се божићни дарови. од турских измепара.

И на врата ове колибе закуцао је „Божић“ али заман куца на вратницама од гроба. Ове јадне

на сред бијелога свијета, цркве јерусалимске, дивне наше богомоље, да јој Бог вазда поможе! За здравље свијех наших околнијех цркава и манастира!

наше средине, уклонила. — Ов
јемо на увиђавност г. владике
ствари највећи уплив има, и н
хтети народу жељу испунити, и
бити „вапијући у пустињи! —

На послетку совуљаги испод
„Шаренгаћи уче, саветујем, да
изображеним светом, да не нап
кијана, који је био узор калуђе
тој совуљаги највише добра у
достојна, да му блато са ципел
оструже, Савуљаго! не хучи ви
нема у себи нимало мелодије!

НОВИ САД 21. дек. Дана
главна скупштина вар. предст
која се сутра продужује. Пре
ред интерпеловао је др. Миша
ника услед тога, што је позна
рошка власт арх. Пелагића п
сара бар. Мајтењија оправила,
преда Турској власти: на ком
ник држи, да је дужан изпун
Мајтењија, који се не односе н
него задиру у варошку полити
начелник се изјасни: да ће на
на дневни ред доће предлог д
ствари поднесен, и на дневни
је интерпеловао др. Полит услед
сар употребљује варошког пис
лове, шта више и за послове
узео, да парнице води: кој
краљевском комесару уступ
сара. О овом се поведе дужа р
учествовали осим интерпеланта
вић, Милетић, Јевтић, Стефанови
интерпеланта, кат. парох Бенде
Закључено је са 29. против 16.
одобрава поступак градоначелни
месару на овога реквизицију да
се овај позове натраг. За тим
уг. министра-председника којим
лега наименовање саобштава. Г.
дложи да се то узме на „повољ
предложи да се новој влади из
Павловић усваја предлог г. Бра
смислу, да је „повољно.“ што ј

Предлог г. Брановачког би б
примљен. Између остали предме
рање одбора за припрему зида
Ту се опет поведе подуже деба
ће задатак бити тога одбора. Г
Бенде мишљаху, да одбор подн
о месту зидања варошке куће.
питање о месту не може бити п
треса, пошто је од старог пред
шено, и од владе потврђено, д
зида онде, где је био тако зван
сто не само по положају, него
најзгодније. Тако и би огромно
решено, да овај одбор на основ
тврђеног закључка општинског
начину зидања. Одбор да се сас
осим градоначелника, као предс
гођења седнице на неколико ми
ћином изабрани беху: Г. Бранов
вић, Јефтић, К. Радуловић, М.
Лацковић, Тешић, Сакач.

Сутра је наставак. У почетку
градоначелник: да у Новоме Са
да престају мере и трошкови зб

— Са више страна жале на
на варадинском превозу глобе п
је преко таксе, и то не само у
дневној служби. Навешћемо једа
јих примера. Бележник један из
Нови Сад, дође са тројим колим
заискана 2 ф. за превоз; а кад
пуним колима враћао, искаху
превоз и 2 „на вино.“ Дакле 7
воз, осим другога путног трошка
човек треба да заслужи, да би
шак? и ко ће код таких прилик
времена, долазити у Нови Сад да
ми за сад овим закупнику моста
ћамо пажњу на те немиле окол
ће он утврђене таксе (дневне
нама обзнанити, и да ће хтети
да их његови млађи не прекора
блике; преварили ли се у нади,
тересу трговине и саобраћаја Н
лином, морати подићи свој глас
варошком, еда би се оно обратил
сти, да се овоме злу доскочи. Му
дужни и не ћемо трпети!

— Уз данашњи број иде ка
лендар од извлачења срећака за
је издала банкарска и мењачка
мовића у Новоме Саду“.

ПОЗИВ НА ПРЕД

На измаку ове године о
плату на „Заставу“ за иду
позивамо уљудно поштован
наше, и у обште пријатеље листа овог,
да изволе на њега за идућу годину, или
годишње рокове за времена предплатити се.

Част ми је што Вам могу на другој страни овог листа поднети од мене удешени

КАЛЕНДАР ОД ИЗВЛАЧЕЊА СРЕЋАКА

ЗА ГОДИНУ 1873.

Из овога календара имаћете преглед свију лозова, који у Угарској и Аустрији постоје. Ја се надам да ћете овим поводом мени у што већем броју Ваше налоге поверавати! Још Вас позорним чиним на једну најновију комбинацију од мене, коју ћу **скорим** на јавност изнети. Ово ће бити

ДРУШТВЕНА ИГРА

која ће одпочети 1. Јануара 1873. па изтрајати кроз 40 месеци и то на

СВЕКОЛИКЕ У НАШОЈ ЗЕМЉИ ПОСТОЈЕЋЕ

АУСТРИЈСКО-УГАРСКЕ ДРЖАВНЕ И ПРИВАТНЕ ЛОЗОВЕ,

поред који додајем безплатно за играње:

ЧЕТИР ОПШТЕ ПОЗНАТА ЛОЗА СТРАНИ ДРЖАВА, А ТО СУ:

1 турски лоз по 400 франака
1 брауншвајгски лоз по 20 талира
1 олденбуршки лоз по 40 „
1 саксонско-мајнингенски лоз.

Од свију овде за друштвену игру узети лозова обележена су извлачења у календару на другој страни, а лозови су ови:

ДРЖАВНИ:

1	лоз по ф.	250 конвен. вредности	од год.	1839.
1	„ „ „	500 аустр. „	„ „	1860.
1	„ „ „	250 конвен. „	„ „	1854.
1	„ „ „	100 аустр. „	„ „	1864.
1	„ „ „	100 ав. вр. угарски	„ „	1870.
1	„ „ „	100 „ Donaureg.-Los	„ „	1870.
1	„ „	42 лире талијан. Como Renten	„ „	1847.

ПРИВАТНИ:

1	лоз кредитног завода	по ф.	100	од год.	1858
1	„ дунавско-паробродског друштва	„	100	„	1857
1	„ вароши Трста	„	100	„	1855
1	„ „ „	„	50	„	1860
1	Салм лоз по фор. 40 конв. вред.			„	1855
1	Палфи лоз „ 40 „ „			„	1855
1	Клари лоз „ 40 „ „			„	1856
1	Ст. Женоа лоз по ф. 40 „ „			„	1855
1	лоз вароши Будима по ф. 40 ав. вр.			„	1859
1	Виндишгрец лоз по фор. 20 конв. вредн.			„	1846
1	Валдштајн „ „ 20 „ „			„	1847
1	лоз грофа Кеглевића по ф. 10 конв. вр.			„	1847
1	„ принца Рудолфа „ 10 австр. вр.			„	1864
1	„ вар. Станислава по ф. 20 „			„	1869
1	„ вар. Инзбрука „ 20 „			„	1871
1	„ „ Салцбурга „ 20 „			„	1872

ЛОЗОВИ СТРАНИХ ДРЖАВА:

1 турски лоз по 400 франака.
1 брауншвајгски лоз по 20 талира.
1 олденбуршки лоз по 40 талира.
1 саксонско-мајнингенски лоз.

Сви ови лозови читави су и означени су са својом првобитном ценом, која је за сваки уплаћена.

У следећем се састоју користнице при игри овој:

1-во. Игра сваки удеоничар по уплати свога првог оброка од шест форината за 40 месеци на **23 цела, неодељена лоза** аустријске и угарске државе као и на **4 лоза страни земаља**, укупно дакле на 186 извлачења на могуће добитке од

300,000 250,000 И Т. Д.

као главна који се задесити могу.

2-го. По уплаћеном последњем оброку продаће се ти сви лозови на броју 27 по оној цени, која за то време постојала буде. Укупна свота од тога поделиће се подједнако међу деоничарима тако, да сваки деоничар у готовом новцу по двадесети део добије.

Овде ми ваља приметити, да ће цена свиколики лозова при завршетку ове друштвене игре већ по тим морати бољу цену придобити, што ће их донде све мање бити, а то се код свију лозова видело да се боље наплаћују што су ближе измаку.

Ово удруживање није дакле само за игру способно, оно служи као неко средство на приплођивање свог иметка, поред чега никаквог ризика нема.

3-ће. Сваки деоничар уплаћује 1-вог сваког месеца по ф. 6 за 40 месеци без да се има бринути за друге деоничаре, кад хоће у дружину да ступи.

4-то. Они деоничари, који буду **до 1. Јануара 1873.** год. свој први оброк уплатили, играју већ на све у течају Јануара долазећа извлачења, из који се задесити могу главни добитци у укупној своти од

ЧЕТИРИ СТОТИНЕ ПЕТДЕСЕТ ХИЉАДА ФОРИНАТА.

Законити биљегу од ф. 4.50 једаред за свагда, имаће се при последњем оброку платити.

Несумњам да Вам се предлог ове друштвене игре неће допасти, с тога се и надам многобројном одзиву!

АЛЕКС. АДАМОВИЋ,
БАНКАРСКА И МЕЊАЧКА РАДЊА
господска улица бр. 638. у собственој кући.

☛ Поруке уз наточ немогу се уважити. — За достављање оброка могу као најбоље поштанске упутнице препоручити. Деоничарима мојим шиљаћу календаре и за годину 1874, 1875. и 1876, док траје ова друштвена игра — безплатно.

Српска народна задружна штампарија у Новоме Саду 1872.

ситничар у Грабовци 25 н. Никола Нешковић крчмар у Грабовци 10 н. Милан Пенчић општ. старатељ у Грабовци 10 н. Ст. Милошевић његов заменик 5 н. Ђока Јаношевић опан-

на скелама, где се рана товари. Ко би имао вољу купити, може се известити код притјажатеља
1—3 ПАВЛА ВУИЋА.

6—6 ЈОВАНА КНИЛА,
ц. кр. скључ. прив. билијара фабриканат
Wien Rossaurthe Löwengasse Nro. 5.

Властник, издаватељ и одговорни уредник др. Свет. Милетић.

Српска народна задружна штампарија.